

СЕКЦІЯ 9. КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ РЕФЛЕКСІЇ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-349-4-32>

ОСМИСЛЕННЯ ВІЙНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕСТЕТИКИ

Скороход А. О.,

студентка IV курсу

*Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Війна є найжахливішим продуктом, породженим соціумом. За силою своїх руйнувань будь-який воєнний конфлікт несе наслідки, як для середовища, так і для людських доль, масштабніші аніж природні катаклізми: землетруси, смерчі, виверження вулканів тощо. Лише людина здатна вбивати подібних собі істот не через природні потреби, виявлені у необхідності виживання, а через амбітність, заздрість, ненависть та бажання потішити власне его. Всі ці причини та передумови об'єднують одне – емоційність homo sapiens.

Естетика, як філософська наука, вивчає людське буття під призмою естетичного, духовного сприйняття, яке формується не одним лише ratio, а по більшості sententia – чуттєвістю. Естетика покликана вивчати складні закони почуттєво-емоційного сприйняття світу і явища прекрасного. Війна – це, безсумнівно, емоційно забарвлене явище, а отже безпосередньо входить до предмету вивчення естетики.

Найвагомішим аспектом, який розкриває передумови естетизації явища війни – це репрезентація. Загалом, репрезентація є ключовою для формотворення більшості об'єктів культури. Репрезентація є однією з найбільш важливих складових для проведення сучасних культурологічних досліджень [3]. Війна, у свою чергу, теж належить до культурних явищ, адже вона впливає на такі її виявлення як: мистецтво, національна ідентичність, соціальний устрій, релігія, науково-технічний прогрес тощо. Вона зачіпає всі ланки життя суспільства. Репрезентація війни завжди відбувається під егідою естетичних інструментів. Полянська описує цей процес так: «Це сукупність спонтанних та керованих операцій в просторі політичних смислів, які здійснюються за допомогою і засобами естетичних форм (образи, музика, символи, поезія і т.д.)...» [2]. Цей процес носить політичний

характер, адже за допомогою естетичних форм втілюються ідеї, смисли та зокрема мета ведення війн.

Стовпом на якому тримається естетизація війни є її символізація. Це процес, у якому війні надається символічне, культове значення у історіографічному процесі функціонування суспільства. Для символізації характерне наділення явища архетипами, знаками, ритуалами та образами, які мають специфічне культурне значення для учасників воєнного процесу. Яскравим прикладом тривіальних архетипів війни, навколо яких будуються всі інші є опозиційні образи: «свій»– «чужий», а від того образ хороброго солдата, захисника, визволителя або ж агресора, зрадника, ворога тощо. Архетипічні образи стають основою світоглядних засад воєнного часу, і органічно виливаються у естетичні форми: літературу, музику, архітектуру, кіно, моду. Прикладами естетичної складової війни є батальний жанр образотворчого мистецтва, популяризація стилю мілітарі у моді, нові музичні твори як от марші чи симфонії та навіть опери, які відображають експресію війни. Символізація війни створює значний вплив на культурно-історичний розвиток націй, а внаслідок цього на формування нових естетичних категорій.

Тож, естетика, як наука що досліджує почуттєве, емоційне сприйняття світу, відіграє важливу роль у розумінні та рефлексії явища війни. Через аналіз репрезентації та символізації воєнного досвіду в контексті естетичного знання можна дослідити це явище не лише як політичне, а й розглянути його вплив на суспільство, мистецтво, філософію, національну ідею – картину світу кожної з учасників війни.

Література:

1. Ванькович, У. "«Естетизація політики»: актуальність проблеми співвідношення естетичного й політичного" (2009).
2. Полянська, Вікторія. "Естетизація війни: рушійні фактори, елементи та функції." *Studia Politologica Ucraino-Polona* 5 (2015): 265–272.
3. Русаков, С. С. Теоретична модель колообігу культури як культурологічний підхід у вивченні феноменів сучасної культури. *Питання культурології*. 2020. 36, 24–37. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221040>